

statikusai történetesen *Pelikan Józsefnek* hívták –, szembesülünk a ténnyel, hogy bár a dik-tátor hatvanadik születésnapjára (1952. április

mény, amikor 1953. május 23-án itt alázták meg Puskásék 7-1-re Angliát az évszázad mérkőzésé-nek visszavágóján. Újabb egy évre rá férfi kosa-

nus 6-hoz, Puskás Öcsi hazatéréséhez, a Buda-pest–Vidék öregfiúk meccshez, amelyen a Szá-guldó Őrnagy mesterhármast szerzett, huszonöt

(*Sinkovics Gábor–S. Tóth János: Volt egyszer egy Népstadion. Alexandra Kiadó, Budapest, 2016, 448 oldal. Ára: 12 000 forint*)

Hagyaték a prэшházban

Hajnal Géza könyve Gérecz Attiláról

Ozsdá

Gérecz Attila. „Van-e, ki e nevet nem ismeri?” Van. Nagyon sokan. *Hajnal Géza* író, hidrogeológus, a Budapesti Műszaki Egyetem docense egyike azok-nak, akik próbálnak az ellen tenni. Régóta kutatja Gérecz rövid, ám mozgalmas életét, eddigi tapasztalatait *A Gérecz-hagyaték – Elő-munkálatok a nagymonográfiához* című mű-vében írta meg.

„Attilával minden olyan gyorsan történt” – jegyezte meg egyszer *H. Drechsel Mária*, Gérecz ifjúkori szerelme. Valóban. Egy év alatt vég-zett el három gimnáziumi osztályt, két év alatt öttusa-válogatott vált belőle, első verse után köl-tővé avatták társai. Mindig szerelmes szívét töb-ben is megdobogtatták. Pedig nem sok idejük volt rá. Egyrészt, mert Gérecz felnőttkora nagy részét börtönben töltötte, másrészt, mert fel-nőttkora is rövid volt. 27 évet élt.

Hárman voltak testvérek. *Ödön* kilenc évvel volt idősebb Attilánál. Katonai pályára került, 1944-ben nyugatra távozott, később Angliában telepedett le. *Árpád* 23 évesen, 1947-ben ösztön-djasként hagyta el az országot, Svájcban hege-düművészként élt. Második felesége, *Christine Gerecz* férje 1992-ben bekövetkezett halála után a prэшházban véletlenül bukkant rá családi le-velekre, füzetekre, fotókra. Már az is kalandos, ahogy az író, Hajnal Géza felkutatta az asszonyt,

és eljutott hozzá. A hagyaték egy része hatalmas érték: az anya levelei Árpád fiának, a borítékok-ban Attila verseivel, az 52 oldalas Elküldetlen le-velek, az édesanya visszaemlékezése, fényképek és Attila kiáltványa két példányban.

Gérecz Attila 1929-ben Dunakeszin szüle-tett, és egy ideig a MÁV Műhelytelepen élt csa-ládjával. Miután a fiúk apja 1943-ban meghalt, Attilát anyja a Gábor Áron hadapródiskolába íratta be. A második világháború alatt francia hadifogságba került, és csak 1946. október 23-án jött haza.

Jó megjelenésű, sportos, erős, kissé pimasz, de kedves fiú volt, átlagot messze meghaladó zenei műveltséggel. Szeretett versenyezni, vetélkedni, mindig bizonyítani akart. Rövid időn belül a ma-gyar öttusa-válogatott kerettagja lett. Csepelen vasesztergályosként dolgozott, és munka mellett műszaki rajzoló képesítést szerzett. Mivel ezt a *Rákosi Mátyásról* elnevezett gyárban nem érté-kelték kellőképpen, felmondott! Abban az idő-ben ez elég bátor tett volt. Édesanyja írja az El-küldetlen levelekben, hogy sokszor az érzelmeiről is leplezetlen őszinteséggel beszélt. Egyszer ebéd közben a református papné előtt így fakadt ki: „Anyám, tavasz van, és én párási vágyat érzek!”

Gérecz barátai ludovikások és egyetemisták voltak, olyan értelmes és művelt fiatalok, akik a hatalom szemében a munkásosztály eltipróinak számítottak. Ellenségként kezelték őket, ezért szabadulni akartak tőlük. Gérecz letartóztatá-sához is elég volt, hogy lakásukon két alkalóm-

mal „illegális összejövetelt” engedélyezett, ezért a „Bálint Antal és társai kémügyében” őrizetbe vették. Tanulmányok a betűhíven közölt jelenté-sek, kihallgatási jegyzőkönyvek, a „vallomások-ban” a civilek által soha nem használt kifejezések, szófordulatok, és mindezek helyesírása! Gérecz bűne annyi volt, hogy olyan társasághoz tartozott, amelyet a rendszer utált. Kilencedrendű vádlott-ként első fokon tíz évet kapott hűtlenségért. 28 vádlottból öt főt halálra ítélték, hármat ki is vé-geztek. Gérecz 1952-ben a váci börtönbe került, ahol a magyar társada-lom krémjét ugyanan-ak a társadalomnak a söpredéke őrizte. *Sztá-lin* haláláig kegyetlen-kedtek a rabokkal, ver-ték, kínozták őket. 1953

után enyhülés következett be a foglyok életében, bizonyos engedményeket kaptak, beszélgethet-tek egymással. A váci börtönben az összetar-tó erő az irodalom szeretete és annak művelése volt. Az alkalmi költőtársasághoz egy nap oda-lépett Gérecz, és megmutatta nekik *Így* bocsko-rosan című versét. A rövid költemény elég volt ahhoz, hogy a Füveskertiek, ahogy a társaság magát nevezte, befogadja. Aztán Gérecz olyat tett, ami egyedülálló a politikai foglyok történe-tében: 1954-ben megszökött Vácról! Ez a rész le-

tehetetlenül izgalmas a könyvben. Honnan hová-ment, hogyan menekült tovább, kikkel találko-zott, kik segítették, kik árulták el, illetve árulás volt-e egyáltalán, amit tettek, aztán az elfoga-tás... És aztán mindezekről az elmaradhatatlan jelentés – újabb gyöngyszem.

Érthetetlen, hogy manapság senkinek nem jut eszébe a költőről filmet forgatni. A könyv vé-gén a szerző hosszabban értékeli az eddig róla készült két dokumentum-, illetve az ismert író első nagyjátékfilmjét. Lesújtóan. Egy színvo-nalas film sokat lendítene a költő ismertségén. (Addig is érdemes izlelgetni Ferenczi György és a Rackajam Gérecz-lemezét.)

A forradalmárok 1956-ban a költőt is kiszaba-dították a börtönből. November 3-án a Pofosz-székházban felolvasta a kiáltványát, az egyetlen nyilvánosságnak szánt prózai szövegét, amely hatvan évig lapult különböző svájci prэшházak-ban. Mindazok után, amiken keresztülment, azt írta: „Elég volt a gyűlöletből. Kezünket nyújtjuk mindenkinek, aki tévedett, akit félrevezettek, és aki tanult és belátott.” Aztán már csak né-hány napig élt. A szabadságharcost 1956. no-venber 7-én a Dohány utcában gépfegyversor-zozat terítette le. Hősi halált halt.

Negyvenöt verse és 14 műfordítása maradt ránk. Gérecz Attilát az édesanyja kivételével a családtagjai nem tartották költőnek. Nem is nagyon tudtak arról, hogy verseket ír. Ma már egyre többen ismerik a nevét. Hajnal Géza re-ményei szerint *A Gérecz-hagyaték* című műve alapul szolgál majd a művészt és szabadsághar-cost bemutató nagymonográfiájához. Az író a bevezetésben és a befejezésben is leírja, hogy mi-ért nem hagyja nyugodni Gérecz Attila. Azokat sem fogja, akik elolvassák a könyvét.

(*Hajnal Géza: A Gérecz-hagyaték. Kortárs Könyvkiadó, Budapest, 2016, 272 oldal. Ára: 3000 forint*)